

PILÍŠAN (KA)

občasník Združenia pilíšťských Slovákov september 2024.

1.č. IV. ročník

Milí Pilíšania!

Držite v ruke 4. ročník občasnika Združenia pilíšskych Slovákov Pilíšan(ka), ktoré v tomto roku oslavuje 25. výročie svojho založenia. Počas týchto uplynulých 25 rokov sa v Pilíši udialo veľa vecí a je radostné vidieť, že napriek nepriaznivým štatistickým údajom sčítania obyvateľstva, pilíšske obce sú ešte stále aktívne, obyvatelia ešte stále radi chodia na slovenské národnostné podujatia, a v pilíšskych horách ešte stále často počúť naše krásne slovenské piesne. Cieľom tohto občasnika je, aby nám postavil zrkadlo, aby sme každý rok videli, čo všetko sa udialo počas roka v Pilíši, aby

sme videli, že nie sme sami, že všetci pracujeme za ten istý cieľ. Pilíšske obce tvoria jeden celok, majú nielen spoločné korene, ale aj konáre a mladé listy patria spolu. Pokračujte vo svojej aktívnej národnostnej činnosti, odovzdávajte kultúrne dedičstvo našich predkov svojim deťom a vnúčatám, aby aj oni s radosťou spievali s nami slová Pilíšskej hymny, aby aj oni cítili, že pre nás ešte stále Pilíš znamená „...nebo na zemi.“

Marta Demjénová
predsedníčka Združenia
pilíšskych Slovákov

Fotomomentky zo Dňa Slovákov žijúcich v zahraničí v Bratislave 5. júla 2024

Pilíšan(ka)

Združenie pilíšskych Slovákov
Bezplatná publikácia Združenia pilíšskych Slovákov
Vydavateľ: Pilíši Szlovákok Egyesülete
2098 Pilisszentkereszt, Dobogókői út 16.
Tel: 30 584 5040 Mail: pilisan.ka2021@gmail.com
Hlavný redaktor: Atila Rusnák
Redigovanie, tlač: B. EST. Nyomda Bt.
1135 Budapest, Csata u. 8. Tel: +36 30 9443 688
Množstvo: 1000 ks
Publikácia sa vydá s finančnou podporou
Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí
BGART és Miniszterelnökség NKUL-KP-1-2024/2-000450

ÚRAD
PRE SLOVÁKOV
ŽIJÚCICH
V ZAHRANIČÍ

Čo sa udialo v poslednom polroku v pilíšskych obciach?

Prvý polrok bol na programy bohatý. Na nasledujúcich stranách vám prinášame správy z národnostných obcí Združenia pilíšskych Slovákov. Vybrali sme len niekoľko podujatí, hoci vieme, že každé by si zaslúžilo miesto v našom občasníku. V budúcnosti by nás potešilo, keby ste sa stali spolutvorcami Pilíšan(ky). Tvorte spolu s nami. Zviditeľnite sa nielen na sociálnej sieti!

Ples Pilíšanov opäť naplno

Ostrihomská slovenská národnostná samospráva 3. februára usporiadala v priestoroch Gymnázia Kataríny Dobóovej 23. Regionálny fašiangový bál Pilíšskych Slovákov. Záštitu nad podujatím prevzal primátor mesta Adam Hernádi.

Po regionálnej hymne V tých Pilíšskych dúbavách sa vyše 350 hostom prvá prihovorila predsedníčka Ostrihomskej slovenskej národnostnej samosprávy Marta Papučková. Pozdravné slová do maďarčiny pretlmočil podpredseda slovenskej samosprávy Ákos Glück.

Po príhovore viceprimátora Ostrihomu Petra Albertiho, predsedníčky Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbety Hollerovej Račkovej sa prihovorila aj predsedníčka Združenia pilíšskych Slovákov Marta Demjénová. „Radostný je pocit, že už vyrástla jedna mladá generácia, ktorá pokračuje v našich tradíciách, a je taká šikovná, že vie usporiadať takéto krásne podujatie,“ konštatovala. V prvom kultúrnom bloku vystúpil huťanský Ženský spevokol, ktorý sa založili v roku 2023. Nasledovali Santovský slovenský národnostný folklórny spolok

Stužka – Pántlika a Pávi krúžok. Sprevádzala ich dychová kapela Santovská nálada.

Tohtoročnou novinkou bol večerný kvíz o Huti. Na zodpovedanie 27 otázok vyhradili organizátori polhodinu. Prvenstvo si odniesol Kestúc, na poslednom mieste sa umiestnila skupina zo Senváclavu. Najočakávanejším momentom večera bolo losovanie miesta konania budúcoročného fašiangového bálu. Bude ním Pilíšska Čaba.

(Atila Rusnák-luno.hu)

Foto: Imrich Fuhl

Maškary si obliekli aj santovskí dôchodcovia

10. februára sa do masiek vyobliekali členovia Klubu dôchodcov v Santove. Dnes má organizácia 110 registrovaných členov. Na maškarnom plese sa bavilo 70 masiek. Do tanca, ale aj do spevu vyhrával na syntetizátore Silvester Hugyecsek. „Mimoriadne dobre sme sa bavili,“ pochvaľovala si predsedníčka santovskej slovenskej samosprávy Margita Kolárová.

Patronát nad klubom prevzala starostka obce Eva Csicsmancaiová. Predsedníčkou seniorskej organizácie je Alžbeta Perediová. Klub dôchodcov v roku 2025 bude oslavovať 25. výročie svojho vzniku.

(Erika Trenková-luno.hu)

Foto: Alžbeta Perediová

V Mlykoch sa točil Šimon s Judou

V Mlykoch počasie neprišlo rozlúčke s najveselším obdobím roka. 11. februára po omši pred katolíckym kostolom pohostili členovia slovenského voleného zboru všetkých navôkol. Dávno hudobníkov vozili na voze

ť a h a n o m koňmi, ale dnes v Mlykoch nie sú kone, ktoré by túto cestu zvládli. Preto muzikanti nasadli na korbu a vyhrávali na nej. Auto za sebou ťahal kolo a na ňom sa točili Šimon a Juda, symbol posledného páru fašiangov. Vošli do každej ulice, prešli celú dedinu. Na niektorých miestach ich zastavili, poponúkali občerstvením, niekde

sa aj tancovalo. Marta Demjénová zaviedla novú tradíciu. Už druhý rok pozýva účinkujúcich a kamarátov k sebe domov na huspeninovú párty.

(Erika Trenková-luno.hu)

Foto: Marta Demjénová

Na Kestúci pochovali basu

Fašiangový utorok pred Popolcovou stredou je v Kestúci dňom najveselejšej zábavy. Podujatie organizuje slovenská samospráva už 25 rokov. 13. februára sa stretlo takmer sto ľudí v osvetovom dome, aby sa pozreli na otvorenie podujatia.

Potom sa členovia Pávieho krúžku prechádzali s Morenou po dedine, spievali a napokon ju symbolicky vyhodili. Keď sa vrátili do kultúrneho domu, spolu si zaspievali Fašiangy, Turíce, Veľká noc ide... Pred rokmi bolo tradíciou, že sa do sprievodu zapájali mladí z celej dediny.

Zabúchali do domov, pozbierali požíveň, ktorú v krčme krčmárka uvarila a upiekla. Potom nasledovala tancovačka a napokon „pochovali basu“. „Teraz už nechodíme po dedine masovo,“ povedala predsedníčka slovenskej samosprávy.

Agneša Kochňáková priznala, že teraz sa o pohostenie postará samospráva. Po zábavnom programe sa začne pochovávanie basy. Na vozíku, na ktorom na zabíjačke zapichnutú sviňu zvyknú vytlačiť, vynesú bielou plachtou zakrytú basu. Vyložia ju na stôl a Alexander Kochňák zaspieva špásovnú chlapeckú pesničku. Ženy si dajú smútočný čierny ručník a basu oplačú, so sviečkou v ruke ju vyprevadia na poslednú cestu.

A keďže v stredu nie je voľno a väčšina ľudí pracuje, basu pochovávajú už o ôsmej večer, aby sa mohli ísť domov vyspať. Ostatní sa zabávajú dokiaľ môžu, niektorí až do polnoci.

(Erika Trenková-luno.hu)

Foto: Alžbeta Perediová

XIV. Memoriál Juraja Migaša

18. mája Pilíšania a Dolnozemčania spolu so Slovákami z rozličných kútov Slovenska kráčali po turistických chodníkoch Pilíša.

Základy dobrej nálady sme položili už pri vítaní hostí v Stredisku pilíšskych Slovákov, kde účastníkov – vďaka podpore Ústavu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a Fondu Gáboru Bethlena – okrem voňavých klobás, masťného chleba s cibuľou a pilíšskej mandľovice čakala aj veselá hudba harmonikárov a ozembuchu. Výstavu diel slovenských maliarov z II. Výtvarného tábora vo Veľkom Bánhed'esi otvorili veľvyslanec SR v Maďarsku Pavol Hamžík, slovenský parlamentný hovorca Anton Paulík a organizátor tábora a výstavy Ján Pepo. Po privítacích slovách predsedníčky Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku Alžbety Hollerovej Račkovej pri pamätných tabuliach iniciátorov Výstupu na Pilíš, bývalého veľvyslanca SR Juraja Migaša (našu akciu

navštívila aj celá rodina Migašovcov) a bývalého starostu Mlynkov Jozefa Havelku, odznali ich najobľúbenejšie pesničky a tiež Hymna pilíšskych Slovákov a hymna výstupu na Pilíš. Mnohí mali v očiach slzy dojatia, keď na podnet predsedníčky Združenia pilíšskych Slovákov Marty Demjénovej spolu zaspievali obľúbenú pesničku premiéra SR Roberta Fica za jeho skoré uzdravenie. Po kladení vencov najprv odštartoval peletón cyklistov v rovnakých dresoch s logami sponzorov a potom vyrazili turisti. Bol dobrý pocit vidieť chodníky v Mlynkoch plné ľudí v tyrkysových rovnosťatách Združenia pilíšskych Slovákov. Záver podujatia, ako každý rok bolo stretnutie na vrchole Pilíša, pri rozhladni Svätého Eusébia, kde prichádzajúcich už čakal chutný guláš, s ktorým každý rok pohostí turistov veľvyslanec Pavol Hamžík, čapované pivo Mlynčanov zo Slovenského raja, a samozrejme slovenská hudba.

(Marta Demjénová-luno.hu)

Foto: autorka

Slovenský deň v Senváclave

Senváclav bol pred vyše sto rokmi jednou zo šestice najslovenskejších obcí Pilíša. Boli to Mlynky, Čív, Santov, Kestúc, Huť a Senváclav, ktoré na začiatku 20. storočia podľa úradného sčítania mali 95% Slovákov. Tí, ktorí prežili uhorskú, horthyovskú, ľudovodemokratickú či „len“ demokratickú maďarizáciu sa hlásia k slovenskosti dodnes.

Predstavili sa 6. júla na Slovenskom dni. Podujatie otvoril (aj po slovensky) zástupca starostu obce Senváclav György Illés a potom v svižnom tempe nasledovali vystúpenia čerpajúce z bohatej studnice slovenského folklóru. Po hymne Slovákov v Maďarsku „Daj Boh šťastia“, ktorú zaspievali všetci účinkujúci, patrilo úvod slovenským „ženičkám“ zo speváckeho krúžku v Senváclave s ikonickou piesňou Na kráľovej holi.

Slovenský deň pokračoval vystúpením „Pilíšskej rodinky“ zo susedných Mlynkov ako aj tamojších tanečníkov. V obci Kóšpalag pri Nad'maroši je to so znalosťou slovenčiny biednejšie, tak sa tamojší účinkujúci predstavili pantomimickou scénkou. Po nich nasledovali vystúpe-

nia slovenských speváckych skupín z Čúváru a Kerepeša. Pekné kroje, len trochu ma zarazili výrazné maďarské trikolóry na čepcoch... Profesionálny charakter malo tanečné vystúpenie komornej zložky Folklórneho súboru Lipa v Budapešti. Na záver primaširovala Hasičská hudba z mestečka Pomáz (kde sa okrem Slovákov voľakedy na počte obyvateľov výrazne podieľali Srbi). Ich vystúpenie potešilo, ba dokonca vyzvalo poniektorých aj do tanca. Slovenský deň vyvrcholil dobrým gulášom.

(Jozef Schwarz-luno.hu)

Foto: autor

3. hut'anský Deň dediny

V kultúrnom dome v Huti sa 6. júla konal Deň dediny spojený so súťažou vo varení na otvorenom ohni.

Podujatie Slovenskej národnostnej samosprávy v Ostrihome sa začalo v ranných hodinách. Po tom, ako organizátori postavili stany, súťažiaci nachystali kotlíky a začalo sa variť. V tomto roku mali skupiny za úlohu pripraviť bravčový perkelt, ženy zápolili v trhaní halušiek a príprave zákuskov. Varilo sedem družstiev.

Slovenská samospráva každému zabezpečila základné ingrediencie, skupiny sa mali postarať len o výbornú pik-

nikovú náladu. Niektorí varili z údeného mäsa, iní klasický perkelt, no našli sa aj takí, čo pridali huby či špeciálne bylinky. Predsedníčka miestnej slovenskej samosprávy Marta Papučková prezradila, že každá súťažiacia skupina mala za úlohu navariť pre 30 osôb, dokopy teda pripravili 210 porcií. Tak ako perkelt, aj zákusky sa skonzumovali veľmi rýchlo do poslednej omrvinky.

Počas varenia si niektorí aj zanôtili, keďže znela živá slovenská ľudová hudba v podaní Istvána Szabóa a Csabu Lamperta z Mlynkov.

Kým skupiny pripravovali jedlá, súbežne sa konala súťaž o najlepšie domáce koláče. Na stole bolo vidieť klasické hut'anské koláče, ťahané „ríteše“, orechové štrúdle, ale aj moderné zákusky, šišky, bábovky, či palacinky.

Slovenská samospráva nezabudla ani na deti. Pre ne dala postaviť nafukovací hrad a pripravila rozličné drevené ľudové hračky. V tomto roku pozvala aj dobrovoľný hasičský zbor zo Šárišápu. Hasiči ukázali záujemcom svoje červené auto a kto chcel, toho zdvihli do výšin, z vtáčieho pohľa-

du pokochať sa v krásnej okolitej prírode. Policajti prišli v zásahovom vozidle. Deti si mohli vyskúšať, aký je to pocit skončiť v putách. Aj v tomto roku modeloval rôzne figúrky z balónov Šašo a nechýbalo ani trblietavé tetovanie.

Popoludní po príhovoroch a vyhodnotení súťaže vo varení a pečení 3. Deň dediny pokračoval slovenskou zábavou, ktorá sa vďaka príjemnému počasiu uskutočnila tiež na voľnom priestranstve.

(Atila Rusnák- luno.hu)

Foto: Marta Papučková

Národnostný deň v Pilíšskej Čabe

Národnostného popoludnia sa z roka na rok zúčastňujú desiatky záujemcov nielen z mesta, ale celého pilíšskeho regiónu, ba aj zo širšieho okolia vrátane Slovenska. 10. augusta rámeček perfektne zorganizovaného podujatia dala úvodná hymna Slovákov v Maďarsku „Daj Boh šťastia“ a záverečná Pilíšska hymna.

Po úvodných slovách starostu Andrása Farkasa, v kultúrnom programe ako prví vystúpili matka a dcéra Magdaléna a Angelika Kutiové zo Slovenského ženského speváckeho zboru v Kerestúri, za harmonikového sprievodu Mártona Székelya. Po kytici slovenských ľudových piesní, tanečníci základnej umeleckej školy v Pilíšskej Čabe vo farbách tanečnej skupiny s veľavravným názvom Plamene ohňa prostredníctvom folklóru predstavili národnostnú pestrosť svojho rodného kraja a našich širších domovín. Keďže v meste takpovediac odjakživa žijú spolu Slováci, Maďari, Rómovia a Nemci, javisko patrilo aj seniorským tanečníkom zo „šváb-skeho združenia“ Fivret vo Verešvári sprevádzaných kapelou Die Berglander Baum a miestnej multikultúrnej tanečnej skupine Csima. Slovenským ušiam zrejme najpríjemnejším prekvapením bol tentokrát vyslovene slovenský program (inokedy po maďarsky, nemecky i latinsky tiež krásne spievajúcej) miestnej formácie Novi Cantores vedenej dirigentom Lászlóm Lisztesom.

Podujatie sa skončilo ľudovou veselnicou so všetkým čo k nej patrí: na mieste vareným kotlíkovým gulášom a tanečnou zábavou s dobrou muzikou kapely 2+1.

(Imrich Fuhl- luno.hu)

Foto: autor

30 rokov neúnavne pre čívsku Slovač

Slovenská národnostná samospráva v Číve vznikla v roku 1994 a odvtedy pracuje na maxime. Jej cieľom je zachovať obec, keďže počet obyvateľov neustále rastie, za svoje bydlisko si ho vyberajú mladí ľudia a rodiny z Budapešti, slovenský jazyk a hmotné i nehmotné kultúrne dedičstvo predkov.

Čívsky Oblastný dom sa otvoril v roku 1999. Dôstojne archivuje životosprávu, zvyky a obyčaje predkov. Všetky vystavené predmety darovali starší obyvatelia dediny. Samospráva sa stará a aj obnovuje obecné sochy a kríže (socha Urbána pri pivniciach, veľký kríž pri kostole, Ružičková kaplnka, Kalvária). Veľmi staré náhrobné kamene samospráva premiestnila zo starého cintorína do záhrady kostola a na Jubilejnom námestí dala postaviť kamennú sochu pri príležitosti 300 ročného jubilea znovuosídlenia Čívu.

O to, že ide o slovenskú národnostnú obec svedčia dvojjazyčné nápisy, ktoré sú vyložené na obchodoch a

inštitúciách. Na tabuliach názvov ulíc sa záujemca môže dočítať, ako sa volala dávno. „K 300. výročiu znovuosídlenia sme vydali knihu 300 rokov v Pilíši, nahráli na DVD tradičnú Čívsku svadbu a vydali sme CD so Ženským speváckym zborom.

Časopis Čívska beseda informuje obyvateľov v slovenskom jazyku o našej činnosti a programoch občianskych organizácií na zachovanie tradícií,“ písala nám predsedníčka čívskej slovenskej samosprávy Mária Vogyeraczká. Poznamenala, že okrem Ženského speváckeho zboru a Zboru dôchodcov, aj Tanečná skupina Trnka prezentuje čívske kultúrne dedičstvo.

Dodala, že so samosprávou podpísali Zmluvu o spolupráci Kruh slovenských priateľov, Klub slovenských dôchodcov, Združenie Pincefalu, cirkev, materská a základná škola. Podľa možností im vo všetkom pomáha samospráva.

(Atila Rusnák/Mária Vogyeraczká)

Foto: Atila Rusnák

O pestrých programoch v Šárišápe

Rok Slovenskej samosprávy v Šárišápe sa začal Piesňou chrámu. Súbor interpretovali chrámovú hudbu na oslavu ducha, viery, Boha, ba i na povzbudenie slovenského národa. V rímsko-katolíckom kostole sv. Imricha v mene organizátorov sa prihovorili predsedníčka miestnej Slovače Katarína Huberová Kisgyőriová a členka samosprávy Mária Kollárová.

Po privítaní hostí a príchovore miestneho farára Jánosa Rajka sa začal kultúrny program. Ako prvý sa predstavil Spevácky zbor sv. Štefana zo Šárišápu. Nasledovalo vystúpenie speváckych skupín z Nitry a okolia: Spevácka skupina ženíčiek zo Štitár, Spevácka skupina Pimpimpápa z Branča, Spevácka skupina Nevädza z Nitry-Dražoviec a Spevácka skupina Salve DIO z Host'ovej.

Na záver Host'ovčania spolu vystúpili s domácim zborom. Pieseň chrámu pokračoval v kultúrnom dome, kde členovia slovenskej samosprávy pohostili hostí. Neubehli ani dva týždne a členovia slovenskej samo-

správy s tvorivou dielňou vítali veľkonočné obdobie. Na zamestnaniach sa deti oboznámili s ľudovými veľkonočnými zvykmi, pripravovali ozdoby a korbáč i zašportovali ako malé zajačiky. V strede júna usporiadala spomienkový akt pri príležitosti 71. výročia výbuchu míny pri miestnom moste. Spomínanie sa konalo pri pamätníku, ktorý bol postavený v roku 2013. Koncom júna žiaci zo skupiny U9 a U11 úspešne reprezentovali svoju obec na futbalovom turnaji žiakov 1. stupňa základných škôl v Handlovej. Na Memoriáli Karola Matiaška sa zúčastnili školáci z Maďarska, Slovenska a z Česka.

Mladí, nádejní futbalisti v U9 sa domov vrátili s bronzovou a deti v U11 so striebornou medailou. Účastníci boli aj súčasťou úspešného pokusu Guinnessov rekord: 1000 ľudí 30 sekúnd pískalo na píšťalku.

(Atila Rusnák- sarisap.hu)

Foto: internet

1. OSEMSMEROVKA

Osemsmerovka je slovný hlavolam. V jej tele sú na prvý pohľad náhodne zoradené písmená vedľa seba a v riadkoch tak, že ju celú vyplnia. Slová zo zoznamu slov máte vyhľadať a vyškrtať: zľava doprava, sprava doľava, zhora nadol, zdola nahor, zhora nadol šikmo doprava, zhora nadol šikmo doľava, zdola nahor šikmo doprava alebo zdola nahor šikmo doľava

Po vyškrtnutí všetkých slov ostanú písmená, ktoré tvoria tajničku. Písmená tajničky treba čítať zhora nadol a zľava doprava. Keď úspešne ju vyriešite, dozviete sa, že prečo je rok 2024 významný pre pilíšskych Slovákov.

Z	D	D	S	T	R	E	C	H	A	B
Z	V	D	O	C	H	B	O	R	A	A
Á	O	U	Ž	M	T	E	B	N	L	
H	R	I	E	O	S	P	Z	I	L	K
R	Č	D	E	D	I	N	A	S	Ó	
A	U	M	Í	Š	S	O	T	P	N	
D	A	K	T	L	N	E	O	Y	Í	
A	G	O	Ô	K	N	Š	M	C	H	M
S	L	T	O	A	T	L	A	O	O	
P	S	V	A	A	K	O	S	V	K	

Pred 25. rokmi sa založilo

DEDINA, MESTO, SAMOTA, POŠTA, OBCHOD, DVOR, PLOT, BALKÓN, STRECHA, ZÁHRADA, OKNO, IZBA, KOMÍN, GAUČ, STENA, DOM, STÔL

Milé deti,

správne riešenia pošlite do

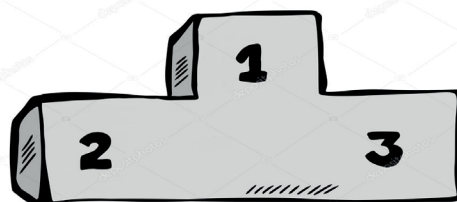
31. októbra 2024 na pilisan.ka2021@gmail.com

Medzi úspešnými lúštitel'mi vylosujeme cenné darčeky.

Kto kde stojí?

Štyria chlapci sa dostali do cieľa v pilíšskej cyklistickej súťaži: Adam, Pavol, Ladislav a Peter. O výsledkoch vieme toľko:

- Nebola remíza.
- Adam nebol štvrtý.
- Peter končil za Pavlom.
- Peter predbehol Adama.
- Dokresli chlapcov na stupne víťazov a napíš ich mená.

2. Hľadačka

Prišla jeseň a počasie sa ochladilo. Všetci sa snažíme kreatívne využiť čas. Niektorí sa hrajú, iní čítajú. Barborka napríklad šije plyšové hračky. Nájdi 6 rozdielov na obrázkoch. Pomenuj ich a vyfarbi.

1.
2.
3.
4.
5.
6.

Vtipy

Vraví dedko vnukovi: „Tá tvoja mladá generácia sa príliš spolieha na najnovšie technológie!“
„Dobre, tak s tým prestaneme,“ odpovie vnuk a vypne dedkovi stroj na prísun kyslíku.

„Keď vidíš vyryté mená milencov do kôry stromu, nezdá sa ti to romantické?“
„Nie. Príde mi divné, koľko ľudí nosí so sebou na rande nôž.“

Chuck Norris v tomto roku oslávil 84 rokov. Prinesieme Vám 5 najlepších vtipov o ňom:
-Chuck Norris nečíta knihy. Dáva sa na ne, kým nedostane informácie, ktoré chce.
-Čas na nikoho nečaká. Pokiaľ tým mužom nie je Chuck Norris.
-Na Počiatku nebolo nič...potom Chuck Norris kopol do ničoho a povedal mu, aby si našiel prácu.
-Keď Boh povedal: „Buď svetlo!“ Chuck Norris povedal: „Povedz prosím.“
-Dinosaury sa raz pozreli na Chucka Norrisa zle. A vieš, čo sa im stalo.

(funny.sk)

O sčítaní obyvateľstva v Peštianskej a Komárňansko-ostrihomskej župe

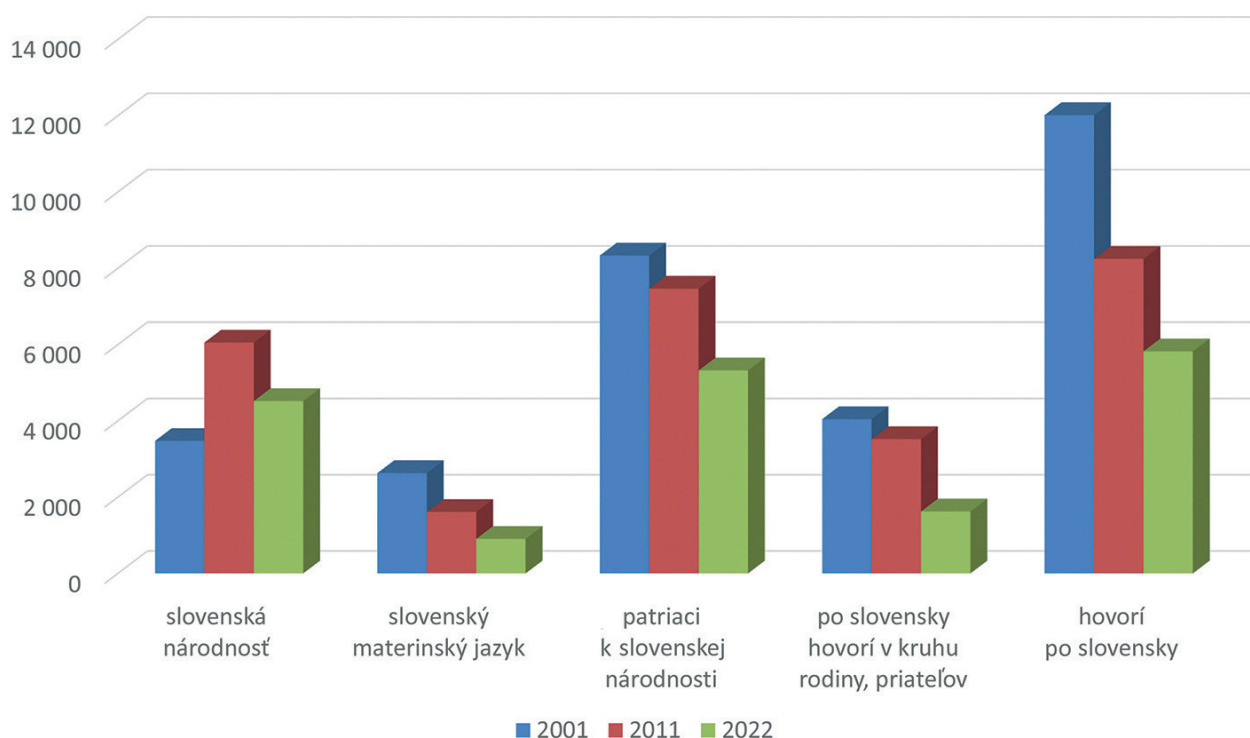
Počet Slovákov v Maďarsku počas posledných troch sčítaní klesal. V rokoch 2001 až 2022 sa počet obyvateľov Peštianskej župy zvýšil tak z hľadiska maďarských, ako aj zahraničných štátnych občanov, ale počet osôb slovenskej národnosti sa aj tu znížil. V rokoch 1980 až 2011 tvorili obyvatelia slovenskej národnosti v Maďarsku 19 – 20 % z celkového počtu, ale v roku 2022 sa tento podiel znížil na 17,8 %, hoci, ak vylúčime Győrsko-mošonsko-šopronskú župu, Peštianska župa mala najväčší podiel a počet osôb slovenskej národnosti (5 320), a tým predbehla aj Békešskú župu. Z hľadiska vekového zloženia bolo v Peštianskej župe najviac Slovákov vo veku 60-69 rokov (999), ďalej vo veku 50-59 rokov (964) a 70-79 rokov (923). Počet osôb do 10 rokov patriacich k slovenskej národnosti bol 198. Čo sa týka najvyššieho ukončeného vzdelania, najviac ľudí (1 559) malo maturitu a 1 267 vysokoškolské vzdelanie. Z hľadiska náboženskej príslušnosti bolo najviac respondentov (2 692) katolíkov, 1 086 evanjelikov, 415 nepatrielo k žiadnemu náboženskému vyznaniu a 859 na otázku o náboženskej príslušnosti neodpovedalo. Z otázok o ekonomickej aktivite vyplynulo, že 2 619 osôb bolo zamestnaných, 1 970 poberalo dávky, 324 bolo mladších ako 15 rokov, 311 bolo závislých na iných osobách a 96 osôb bolo nezamestnaných. Obyvateľov so slovenským materinským jazykom v župe bolo 904, z toho najviac vo vekovej skupine 70-79 rokov

(226), 502 bolo starších ako 60 rokov a 25 osôb do 10 rokov malo slovenský materinský jazyk. Počet zahraničných štátnych občanov s materinským jazykom slovenským bol 167 osôb. V kruhu rodiny a priateľov hovorilo po slovensky 1 623 osôb, pričom najviac osôb hovorilo po slovensky vo vekovej skupine 70-79 rokov (395). Pri analýze miest a obcí Peštianskej župy tradične obývaných Slovákmi možno v rokoch 2011 – 2022 pozorovať výrazný pokles počtu a podielu Slovákov. V roku 2022 bolo v župe najviac Slovákov v obci Dabaš-Šára (761), nasledovali Mlynky (419), Santov (326), Ečer (232), Čemer (165) a Šóškút (154).

Posledne menovaná patrí medzi tie, kde sa zvýšil podiel osôb slovenskej národnosti, zvýšil sa aj celkový počet obyvateľov (z 3 026 na 3 690), ako aj počet osôb slovenskej národnosti (zo 111 na 154), pričom Ečer vykazuje tiež mierne nárast (z 225 na 232). Z hľadiska hlásenia sa k materinskému jazyku bol najvyšší počet Slovákov v Dabaši-Šáre (155), Mlynkoch (144) a Santove (54). V roku 2022 „najslovenskejšími“ obcami Peštianskej župy, kde sa k slovenskej národnosti prihlásil najvyšší podiel obyvateľov boli Čuvár (19,8 %), Mlynky (19,1 %), Santov (11,8 %), Pišpek (9,9 %) a Ďurka (9 %). Najväčší pokles v porovnaní s rokom 2001 bol zaznamenaný v Mlynkoch, kde sa v roku 2001 k slovenskej národnosti hlásilo 70 % z celkového počtu obyvateľov, ale v roku 2022 už len 19 %.

Počet obyvateľov Komárňansko-ostrihomskej župy sa v rokoch 2001 až 2022 znížil, a to tak v prípade maďarských

Peštianska župa

štátnych príslušníkov, ako aj cudzincov, a to isté platí aj pre obyvateľov slovenskej národnosti. V roku 2022 sa z celkového počtu 300 000 obyvateľov k slovenskej národnosti prihlásilo 2012, z toho 1 668 malo maďarskú štátnu príslušnosť. Z celkového počtu malo slovenskú národnosť deklarovanú 1712 osôb, 355 osôb sa hlásilo k slovenskej materinskej reči, pričom počet osôb hovoriacich po slovensky bol 2024. Po porovnaní údajov z posledných troch sčítaní obyvateľstva možno konštatovať, že došlo k výraznému a trvalému poklesu používania slovenského jazyka, pričom po náraste v roku 2011 sa k slovenskej národnosti prihlásilo menej osôb ako v roku 2001.

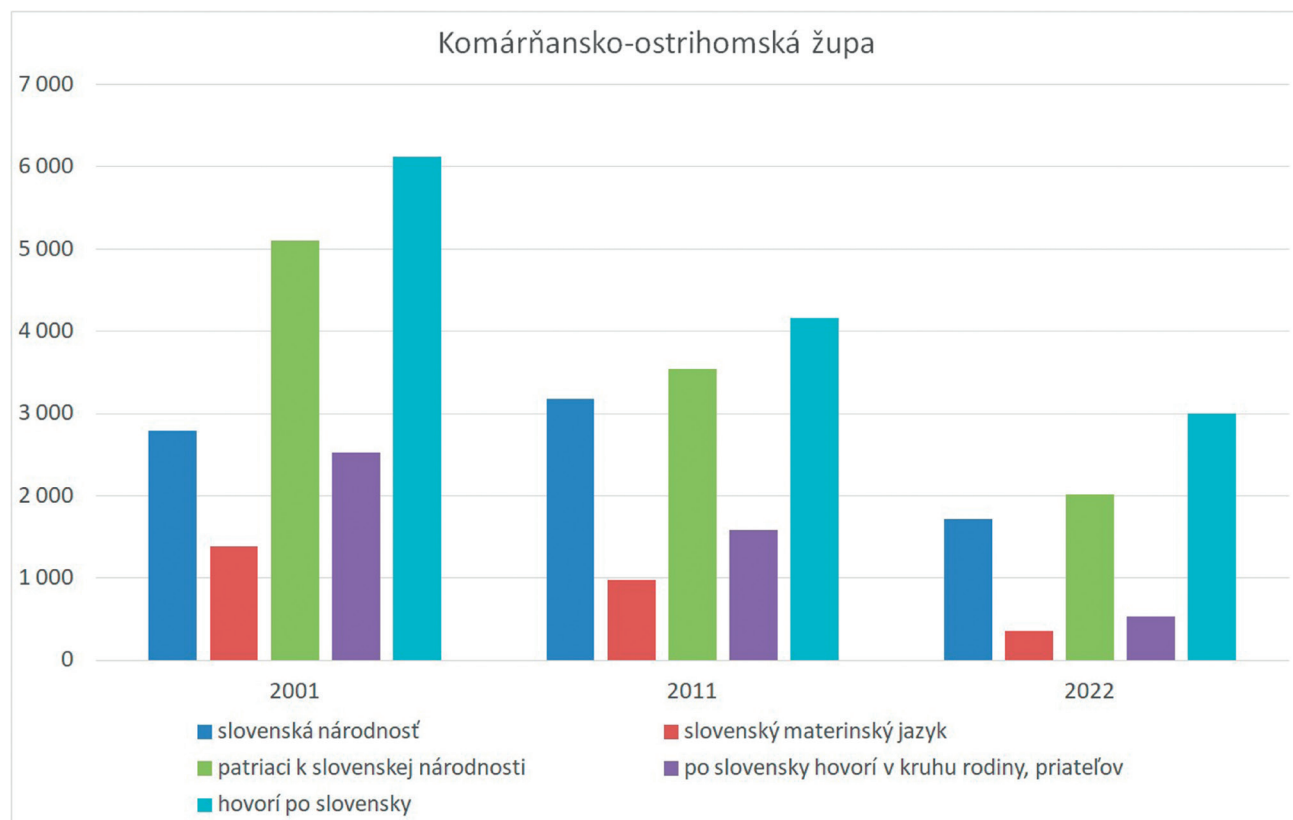
Čo sa týka náboženského zloženia obyvateľstva slovenskej národnosti v župe, najviac ľudí je katolíkov (1 126), evanjelikov (63), 247 obyvateľov nepatrí k žiadnej náboženskej komunite, pričom 475 ľudí na otázku o náboženskej príslušnosti neodpovedalo. Čo sa týka vekového členenia, najviac osôb slovenskej národnosti v župe bolo vo vekovej skupine 60-69 rokov (347 osôb), nasledovala veková skupina 70-79 rokov (331 osôb) a 50-59 rokov (316 osôb). 88 osôb je mladších ako 10 rokov. V prípade osôb so slovenským materinským jazykom bolo najviac osôb vo vekovej skupine 70-79 rokov (75 osôb), nasledovala veková skupina 40-49 rokov (67 osôb) a 60-69 rokov (60 osôb). V prípade osôb používajúcich slovenský jazyk v kruhu rodiny a priateľov bolo vekové rozloženie 70-79 rokov – 106 osôb, 60-69 rokov – 95 osôb, 40-49 rokov – 76 osôb a 50-59 rokov – 75 osôb. Pokiaľ ide o najvyššie dosiahnuté vzdelanie,

najviac ľudí (671) malo maturitu, 427 malo vysokoškolské vzdelanie. Z otázok o ekonomickej aktivite vyplynulo, že 1 020 osôb bolo zamestnaných, 706 osôb poberalo dávky, 145 osôb bolo mladších ako 15 rokov, 116 osôb bolo závislých a 26 osôb bolo nezamestnaných. Pri analýze obcí a miest župy s tradične slovenským obyvateľstvom bol v rokoch 2001 až 2022 zaznamenaný výrazný pokles počtu aj podielu Slovákov. V roku 2022 žilo v župe najviac Slovákov v Číve (255), čo predstavovalo 10 % z celkového počtu obyvateľov obce, kým v roku 2001 to bolo ešte 55 %. V Kestúci tento podiel klesol z takmer 30 % (757) na 9 % (242).

V týchto dvoch obciach došlo k nárastu počtu obyvateľov, čo však nevysvetľuje pokles počtu a podielu Slovákov do takejto miery. V župe presiahol počet obyvateľov slovenskej národnosti 100 osôb ešte v Ostrihome (222), Tatabáni (208), Šárišápe (184), Tardoši (150) a Orosláni (103). V prípade otázok o používaní jazyka bol počet osôb používajúcich slovenčinu v rodinnom a priateľskom kruhu vyšší ako počet osôb so slovenským materinským jazykom vo všetkých uvedených osadách okrem Tatabáne, ale oveľa nižší, ako počet osôb hlásiacich sa k tejto národnosti. V roku 2022 najviac osôb so slovenským materinským jazykom bolo v Ostrihome (64 osôb) a v Kestúci (48 osôb). Pri analýze počtov uvedených prioritných obcí je najväčší počet/podiel poklesu zaznamenaný v Číve, a to vo všetkých kategóriách.

(Orsolya Szabó-luno.hu)

Foto: autorka

Veľkonočné ľudové hry a práce v tvorivých dielňach v Šarišápe
(Foto: Katarína Huberová Kisgyőriová, luno.hu)

Slovenský družinový tábor v Huti
(Foto: Marta Papučková, luno.hu)

Interaktívna výstava o modrotlačí v Mlynkoch
(Foto: Atila Rusnák, luno.hu)

Potulky mlynských detí v programe Bez hraníc!
(Foto: Atila Rusnák, luno.hu)

Slovenská komunikačná súťaž v Mlynkoch
(Foto: Atila Rusnák, luno.hu)

Procesia na Božie telo v Mlynkoch
(Foto: Imrich Fuhl, luno.hu)

Santovská klobásová súťaž v Santove
(Foto: Imrich Fuhl, luno.hu)

Deň dedičstva v Santove
(Foto: Erika Trenková, luno.hu)